

Voorstel voor een moderne en efficiënte autonomie van de vrederechters en van de rechters in de politierechtbank.

Probleemstelling

De vrederechters en de rechters in de politierechtbank zijn ervan overtuigd dat **hun autonomie behouden moet worden**, want precies hun autonomie ligt aan de basis van hun grote doeltreffendheid. **Autonomie en verantwoordelijkheid gaan hand in hand**. Er is voor een rechter die een zo groot volume aan zaken behandelt die bovendien dicht bij de burger staan immers geen beter incentive dan zijn responsabilisering en dan de mogelijkheid waarover hij beschikt om zijn rechtbank zelfstandig te organiseren. De statistieken die door FOD Justitie worden gepubliceerd, getuigen daarvan. Wij verwijzen daarvoor naar de talrijke eerdere nota's van de v.z.w. Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters (KVVP) over de hervormingplannen voor de Justitie.

Nochtans heeft deze autonomie alleen maar bestaansrecht **als zij doeltreffend is en aan de rechtzoekenden ten goede komt**. Beantwoordt zij in bepaalde uitzonderlijke gevallen niet meer aan dit criterium, dan moet zij wijken voor een ander beheersysteem. Waar de overgrote meerderheid van de nabijheidsrechters goed werk levert, moet men kunnen ingrijpen op de plaatsen waar de zaken minder goed draaien.

Ondergetekenden dringen aan op een autonome structuur voor de vrederechters en de rechters in de politierechtbank, die georganiseerd wordt op het niveau van het ressort van het hof van beroep (om de veelvuldige redenen, vermeld in de vorige nota van het KVVP)¹, maar zij willen hier bovendien een aantal principes voorstellen die het mogelijk maken om –met behoud van de huidige specificiteit van de nabijheidsrechters- **een omstandige oplossing voor hun zwaktes aan te reiken**. Deze nota heeft niet de ambitie om volledig te zijn of een juridisch-technische oplossing voor te stellen, maar wel om de essentiële probleempunten aan te raken en er een voorstel tot oplossing voor aan te reiken.

Autonomie en tussenkomst van een eigen korpsoverste-nabijheidsrechter

---

¹ De vrederechters en de rechters in de politierechtbank menen dat voor hun organisatie het niveau van het ressort van het hof van beroep het best geschikt is qua omvang. Wat de structuur zelf betreft nemen ondergetekenden aan dat die naar het voorbeeld van de andere structuren zal ontworpen worden (hoven van beroep, rechtbank van eerste aanleg), en dat de voorkeur zal gegeven worden aan een collegiaal beheer voor de belangrijkste beslissingen.

1. Het principe voor de organisatie dient de **autonomie van de rechter** te blijven, met één enkele rechter per vredegericht: zolang alles goed werkt, organiseert de rechter zijn eigen rechtbank. De benoeming van de vrederechter in één kanton blijft bijgevolg de regel (eventueel met de mogelijkheid om in een ander, naburig kanton zitting te hebben, indien nodig).

2. Waar het **subsidiariteitsbeginsel** het uitgangspunt is (wat beter plaatselijk georganiseerd kan worden, moet daar georganiseerd worden), komen de materies die een organisatie op **een hoger niveau** vereisen aan de voorzitter-korpsoverste (benoemd op de wijze, hierna beschreven in punt 11) toe, zoals de informatica, het gebouwenbeheer, het personeel, de toewijzing van toegevoegde rechters, de regels voor de berekening van de statistieken...

3. Wanneer een rechtbank **tekens van zwakte** vertoont die haar werking of de dienstverlening aan het publiek in gevaar brengen (langdurige ziekte van de titularis, abnormale beraadachterstand, herhaalde ernstige klachten van het publiek, tuchtprocedure, abnormaal beroep doen op de plaatsvervangers...) wordt de voorzitter-korpsoverste (bedoeld onder randnummer 11) automatisch bevoegd om een onderzoek in te stellen, teneinde:

-zich over de toestand te laten inlichten;

-een "coaching" voor te stellen;

-in geval van nood, maatregelen op te leggen, ook in de organisatie van de rechtbank.

Natuurlijk moeten de getroffen maatregelen tragsgewijs en evenredig zijn en gepaard gaan met een constante dialoog met de belanghebbenden. Hij lijdt nauwelijks twijfel dat in de meeste gevallen de oplossingen op consensuele basis zullen gevonden worden.

4. De voorzitter-korpsoverste (zie randnummer 11) stimuleert de harmonisering van de gebruiken van de diverse rechtbanken.

Ordemaatregelen

5. Buiten de tuchtprocedure waarvan ondergetekenden denken dat zij identiek zal zijn voor alle magistraten, zouden **ordemaatregelen in het belang van de dienst** moeten kunnen genomen worden. In de meest problematische gevallen zouden deze maatregelen tot de tijdelijke opschorting van het „titularisschap“ van de magistraat moeten kunnen leiden. De betreffende magistraat zou dan wel nabijheidsrechter kunnen blijven, maar dan onder het statuut van ambtshalve gedelegeerd rechter. Bijvoorbeeld, een rechter die zeer regelmatig afwezig is omwille van gezondheidsredenen (bv. langdurige zenuwinzinking) moet de leiding over zijn kanton kunnen overlaten aan een andere collega. Idem bij inadequaat gedrag. Uiteraard moet deze maatregel strikt afgelijnd zijn en moet ervoor gezorgd worden dat hij in overeenstemming wordt gebracht met artikel 152 van de Grondwet. Op dit ogenblik is dergelijke maatregel onmogelijk, zelfs niet op vrijwillige basis. Elke wijziging van affectatie vereist nu immers de benoeming in een andere functie en dus de tussenkomst van de Hoge Raad voor de Justitie, met mogelijke concurrentie tussen meerdere kandidaten... Laten we erop toezien dat in de meeste gevallen de oplossingen op vrijwillige basis gevonden kunnen worden.

Mobiliteit en personeel.

6. De voorzitter-korpsoverste is belast met de organisatie van een gebrekkige rechtbank. Hij moet de bevoegdheid hebben om **in geval van nood en tijdelijk andere rechters te verplichten de dienst waar te nemen in een kanton zonder titularis** (zie eerder voorstel KVVP). Het niveau van het ressort van het hof van beroep lijkt de minimummaat te zijn om deze last soepel en billijk te kunnen verdelen.

7. Buiten de mobiliteit, die nodig is om een rechtbank in moeilijkheden ter hulp te komen, moet tussen de vrederechters en zelfs de politierechters ook een **mogelijkheid tot mutatie op vrijwillige basis** kunnen georganiseerd worden. Op basis van onderlinge uitwisseling, of wanneer een plaats vacant is, moeten andere vrederechters of rechters in de politierechtbank kunnen vragen om aan het vredegerecht of de politierechtbank toegewezen te worden waar de plaats vrijkomt. Dat zal het mogelijk maken om burn-outs tegen te gaan.

8. Er moet voorzien worden in een **soepel en geobjectiveerd beleid van het griffiepersoneel** onder de leiding van een hoofdgriffier. Elke rechtbank moet een vast griffier-hoofd van dienst hebben, en voor het overige een personeelskader waarvan de leden mobieler zijn dan nu het geval is. Het personeelskader zou regelmatig aangepast moeten worden in functie van objectieve gegevens. Het is daarom absoluut noodzakelijk dat het beheer van de statistieken en de regels voor berekening van de gegevens onder de bevoegdheid van de korpsoverste vallen, teneinde tot een grotere objectivering van deze gegevens te komen.

9. Het inzetten van de **plaatsvervangende rechters** moet beter geregeld worden. Ondergetekenden denken dat door de eenvoudige telling van het gebruik van plaatsvervangers per rechtbank en de automatische betaling van de plaatsvervangers het merendeel van de misbruiken zal wegvallen (zie nota KVVP). Bij oneigenlijk gebruik van de plaatsvervangers zou de voorzitter dienen tussen te komen (zie punt 3) en de vergoeding van de plaatsvervangers zou elke verdenking van afhankelijkheid tussen de titularis en de plaatsvervanger uitsluiten. Men zou ook kunnen voorstellen dat de toestemming van de voorzitter gevraagd moet worden indien men per jaar meer gebruik van de plaatsvervangers wil maken dan een vooraf bepaald aantal keer.

Kantons met evenwichtige omvang.

10. Om de omvang van de onderscheiden vredegerichten evenwichtig te houden, zou de grens van de kantons **regelmatig aangepast** moeten kunnen worden (bv. om de tien jaar), zonder aan het bestaan van de vredegerichten zelf te raken. Natuurlijk kan deze aanpassing enkel doorgevoerd worden op basis van objectieve criteria, zoals de werkdruk. Het verschil in werkdruk kan reeds voor een groot gedeelte weggewerkt worden door enerzijds, de territoriale bevoegdheid dwingend te bepalen bij de rechter van de woonplaats van de verweerder, onder voorbehoud van specifieke uitzonderingen (bv. ligging van het onroerend goed ingeval van huur of zakelijke rechten, plaats van het verkeersongeval) en anderzijds, de politierechtbank van de plaats van het ongeval uitsluitend bevoegd te maken voor de ongevallen die daar plaats hebben gevonden.

Beheersorganen

11. Het dagelijkse beheer en het onderzoek van de hierboven beschreven vragen moeten toevertrouwd worden aan de **voorzitter-korpsoverste** die wordt voorgedragen door de Hoge Raad voor de Justitie en die komt uit de rangen van de vrede- en politierechters zelf (zie vorige nota KVVVP). De belangrijkste maatregelen zouden moeten genomen worden door een **collegiaal orgaan**, samengesteld uit de voorzitter en minstens één rechter in de politierechtbank en één vrederechter. Het is evident dat het principe van de **handhaving van de autonomie van de nabijheidsgerechten hun integratie in een grote rechtbank verhindert**: hun werkwijze is onverenigbaar met deze van een grote entiteit en hun integratie zal daarom zonder twijfel tot impasses leiden.

Al deze voorstellen zouden natuurlijk in (grond)wetteksten vertaald moeten worden, en ondergetekenden zijn bereid aan de uitwerking van deze teksten mee te werken indien bovenstaande principes aanvaard worden.

Met de stap naar een hecht en echt korps weerleggen de vrede- en politierechters de volkomen onterechte kritiek dat zij hun hun autonomie enkel wensen te behouden om hun “baronieën“ of hun verworven rechten proberen te vrijwaren, en hopen zij eenieder ervan te overtuigen **dat zij bereid zijn om de nabijheidsgerechten mee te laten evolueren met de moderne noden in het hoogste belang van de rechtzoekende**. Deze stap die de vrederechters en de rechters in de politierechtbanken zetten ligt in het directe verlengde van hun vorige initiatieven en voorstellen, zoals blijkt uit hun voorstellen, vermeld in de Justitiedialogen.

Brussel, 6 november 2009.

De raad van bestuur